

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adžyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŝty wydawańnia pakrywajuc składki.
Padpiska u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał.,
na 3 miesiacy — 1 zał.

Сябром Камуністычнай Партыі Заходняй Беларусі,
Сябром Беларускага Народнага Аб'яднання і ўсяму
беларускаму грамадзянству.

Камунікат № 2.

Прэзыдыюм Цэнтральнага Камітэту Беларускага Народнага Аб'яднання, разглядаеўшы пісьмы, адрасаваныя сьпіраша ў ЦК-БХД, пасля ў Цэнтральны Камітэт Беларускага Народнага Аб'яднання, а так-жа ў рэдакцыю „Беларускай Крыніцы“, з дапамогам супрацоўніцтва БНА з КПЗБ і ўтварэньня з гэтай апошняй сумоганага супрацоўніцтва народнага фронту, а так-жа з заклікамі, што быццам БХД БНА творыць блёк з польскай санацыяй, а нават мае зносіны з нямецкімі гітлераўцамі і японцамі, — пастанавіў падаць да ведама аўтарам гэтых пісьмаў — сябрам КПЗБ, а так-жа сябрам і прыхільнікам БНА і ўсяму беларускаму грамадзянству наступнае:

Прэзыдыюм Цэнтральнага Камітэту Беларускага Народнага Аб'яднання сьцьвярджае, што БНА вядзе далей незалежніцкую палітыку, якой трымалася Бел. Хр. Дэмакратыя і што БХД свае адносіны да КПЗБ выказала камунікатам з дня 25 верасьня 1935 г., каторы прыныцыпова прыняла і пацьвердзіла Рада БХД-БНА на сьхордзе дня 26.1.1936 г.

Прэзыдыюм Цэнтральнага Камітэту БНА сьцьвярджае так-жа, што БНА ня ўхіляецца ад супрацоўніцтва з беларускімі арганізацыямі, якія імкнуцца зьдзейсьніць постулаты беларускае нацыянальна-вызваленчае думкі, імкнуцца да асягненьня палітычнага ідэалу Беларускага народу — да самастойнасьці ягонай на ўсіх этнографічна-беларускіх землях, аб'яднаных у незалежную дзяржаву.

БНА, імкнучыся да палепшаньня палажэньня Беларускага народу на ўсіх яго землях і гэтак рэалізуючы сваю праграму і ідэалёгічную плятформу, — паўтараем, — не адкідае, а дэкларуе супрацоўніцтва з тымі арганізацыямі і партыямі, якія бароняць і імкнуцца заспакойць інтарэсы Беларускага народу, прызнаючы яго постулаты нацыянальна-палітычныя, культурныя і соцыяльна-эканамічныя.

Прэзыдыюм Цэнтр. Камітэту БНА ад імя цэлай арганізацыі заяўляе, што адкідае дапаганьні супрацоўніцтва з КПЗБ і ўтварэньня з ёй супольнага супрацоўніцтва Беларускага народнага фронту дзеля гэтых прычын:

1. КПЗБ зьяўляецца партыяй інтэрнацыянальнай і цалком залежнай, пасрэдна праз Польскую Камуністычную Партыю, ад Камінтэрну;
2. КПЗБ пашырае сярод Беларускага народу ідэалёгію супярэчную з вызвольнымі народна-соцыяльнымі імкненьнямі БНА, выражанымі ў ейнай праграме;

3. КПЗБ, выступаючы супраць дыктатуры буржуазна-фашыстаўскай, прызнае і падтрымлівае пануючую цяпер над Беларускім народам у Савецкай Беларусі дыктатуру пролетарыяту: БНА проціў усякай дыктатуры, а гэтым самым і проціў пануючай цяпер дыктатуры пролетарыяту ў Савецкай Беларусі.

Апрача гэтага, КПЗБ ёсьць арганізацыяй нелегальнай, тайнай і няведама якія людзі ў ёй дзеюць. Дык супрацоўніцтва яўна-дзеючай арганізацыі БНА з нелегальнай і тайнай партыяй КПЗБ, для БНА было-б самаправакацыяй і зьнішчэньнем самой сябе.

Прэзыдыюм ЦК-БНА, ад імя цэлай арганізацыі заяўляе так-жа, што ані сьпіраша БХД, ані цяпер БНА ніякіх перагавораў з польскай санацыяй або іншымі польскімі групамі аб утварэньні польска-беларускага блёку не вяло і не вядзе, а так-жа ня было і няма ніякіх перагавораў або дагавораў нашай арганізацыі з нямецкімі гітлераўцамі або японцамі.

Прэзыдыюм Цэнтральнага Камітэту БНА заклікае сяброў БНА дастасавацца да сказанага ў Камунікаце і ў парадку арганізацыйнай дысцыпліны накідае на ўходзіць у ніякія сувязі з КПЗБ. Адначасна Прэзыдыюм ЦК БНА прыпамінае сябром БНА аб іх абавязках працы ў граніцах праграмы і статуту БНА.

Прэзыдыюм ЦК-БНА ўрэшце звярочвае ўвагу ўсяго беларускага грамадзянства на сучаснае палажэньне Беларускага народу, на патрэбу консолідацыі беларускіх нацыянальных сіл і працы на карысьць Бацькаўшчыны

ПРЭЗЫДЫЮМ

Ц. К-ТУ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА АБ'ЕДНАНЬНЯ

(—) Я. Пазьняк (—) Др. Ст. Грынкевіч (—) М. Дварэцкі
Старшыня І-шы Віцэ-Старшыня ІІ-гі Віцэ-Старшыня
(—) Инж. А. Клімовіч (—) Я. Найдзюк
Скарбнік Сакратар.

Вільня, 20 сакавіка 1936 г.

Чарговы палітычны працэс у Вільні

Судзяць беларусаў, якія гуртаваліся каля „Бел. Газэты“ і „Асвы“.

23 сакавіка сёлета пачаўся ў Віленскім Акружным Судзе палітычны працэс, які, магчыма, працягнецца некалькі дзён.

Абвінавачаныя: 1) Ян Міска, 25 гадоў, 2) Діна Мадэйскер, 19 гадоў, 3) Іцка Потажнік, 21 год, 4) Фрэда Будовніч, 18 г., 5) Валенты Таўлай, 22 г., 6) Александр Карповіч, 30 г., 7) Алена Будніч, 36 г., 8) Пётр Радзюк, 23 г., 9) Ян Патаповіч, 25 г., 10) Алекс Рэдзька, 30 г., 11) Піліп Пестрак, 33 г. — Усе знаходзяцца пад арыштам і ў суд прывозяць іх з вастрогу. З вопі зьяўляюцца ў суд: 12) Тодар Кудзіновіч, 29 г., 13) Люба Кудзіновіч, 26 г., 14) Іван Тімофеев, 29 г., 15) Разалія Крыштопаніс, 45 г. 16) Сабіна Вішнеўская, 43 г. Акт абвінавачаньня заклікае ўсім падсудным супрацоўніцтва з КПЗБ. З высьнененьняў-жа абвінавачаных выглядае, што „Бел. Газэта“ і „Асва“ мелі найгалаўнейшае заданьне — барацьбу з іншымі беларускімі кірункамі, а галоўна — з Бел. Хрысьці. Дэмакратыяй.

25 sakawik 1918-1936.

Ja, što pišu heta, uściąż hladžu na ślađnuju u nas historyju 25 sakawika. Wialikuju różnicu pomiż hodam 1918 i 1936 ślachońnia my bačym usie. 25 sakawik u 1918 hodzie sulii bielarusam ščasćie. Treba było tolki mocnej ruki, kab chapić hena ščasćie i adpawiedna jaho wykarystać. Hena ščasćie, jak zaślody na świecie, wymahała ad bielarusau wialikajachwiaru, zlučanych siłaŭ uslaho narodu. Ale tady bielarusy nia zdoleli jašče apiorciśia na swaje ŭłasnyja siły. Jany liśnie ŭpiliśia nadziejami, jakija im z prawa i lewa padsoŭwali ich susiedzi. Jany cieżyli bielarusau tady abiecankami, samych ślabie na bielaruski kość uzmacniajućy. Wir čużych siłaŭ u henym časie na Bielarusi skručiu, zmućiu i ŭtapiu u sabie niezaležnaść Bielarusi. Tak tady bielaruski narod i nie zrealizawaŭ swaich ideałaŭ.

Ale prachodziłi hady. Z koźnym hodam, aź da ślachońnia, akt 25 sakawika u bielaruskim narodzie macnieu i štoraz hlybiej kłaśia jon u dušu bielaruskuju. Kali heny 25 sakawik nia zdoleu tady achapić šyrejšych mas bielarskaj huščy tak, kab bielarusy sami abaranili swaju samastojnaść to fakt faktam astaŭsia, što 25 sakawik zapaliŭsia nia zhasi petaptany—žwćia swajho nie adroksia. Praz 18 hadoŭ my dawiedaliśia, što siła 25 sakawika robicca matornaj siłaj uslaho bielarskaha žyćcia i što raz wyrażniej jana apanowywaie ŭwieś bielarski narod. Heny 25 sakawik,—najnawiejšy twor bielarskaha ducha, uslaho bielarskaha narodu. Za 18 hadoŭ my ŭžo daśpieli akuratna zrazumieć jaho, usiebakowa razhledzić i acanić mahutnaść bielarskaha narodu, što tak zaślody rwiecca da samastojnaha žyćcia. My nie pakiniem nikoli hena 25 sakawika. Jon budzie našaj zorkaj jak na ciomnym, tak i na świetłym horyzoncie našaha žyćcia. Čhto sa starych, abo i maładych bielarsau nia wiedaje ślachońnia mahutnaj siły 25 sakawika?—Niachaj ab hetym skaža nam hety 1936 hod. U hetym dni 25 sakawika, inačaj bje koźnaie bielarskaje serca. Prysluchajcieśia da jaho tolki wy ludzi! Ci-ż u nas niama różnicy pomiż budniimi dniami i 25 sakawikom? Budniia dni nam ciazkija, bo bielarskaja daroha ściełica dla ŭsiech nas asotam i cierniem. Ale hetaje naša narodnaje świate: 25 sakawik, jak balsam na rony, tak jano asalodžwaie nam žyćcio. Ślachońnia koźnaie bielarskaje serca nadta lubić 25 sakawik. Takija ci hetkija bielarus spaŭniaje abawiazki, na tym ci na inšym stanowišcy jon pracuje, ci astajecca jon na chudym swaim rodnym zahonie, ci, jak heny listok, adarwany daloka, błudzie jon na čużynie, jak pryjizie 25 sakawik, to serca koźnaha bielarsa tady ras-

čulajecca, jak wosk, miakčeje, nlejkaha nowaha žyćcia nebirajecca. Praz serca swajo u hety dzień bielarus zanurajecca u niejki salodki mistycyzm. Hłuchim jon robicca na ŭsie swaje biedy, žniačulajecca na ździeki swaich worahaŭ, zatapljajecca u ekstazie niečaha dobraha, ščasliwaha, jak dla ślabie asabista, tak i dla swajej šyrokaej staronki i dla swajho narodu.

U hety dzień bielaruski rozum jaśnieje światłom swaich ŭłasnych siłaŭ. Bielarus kruhom ślabie šyrej pa świecie razhladajecca. Jahony rozum bača, što bielarskija syny na swajej bačauščynie z čużych ruk hladzać tolki i żywacca jany nia chlebam, ale kroškami, što spadajuć sa stoła mahutnych hetaha światu. Na 25 sakawika bielarus lepš rozumieie historyčnaje i hieohrafičnaje pałažeńnie swajho narodu u Eŭropie. U hety dzień swajho nacyjanalnaha świata bielarus chapaie lohka tuju praŭdu, što bielarus sam sabie jość kawalom swajho ščasćia. Usie mury, jakija bielarusu stajać na darozie da lepšaha žyćcia, u hety dzień jon swaim rozumam prabiwaie, i ŭznosićca nlekudy wysoka ŭharu, kab adtut swabodna aceniwać usio bielarskaje dobraje i blahoje.

I čym bolš prajaśnica bielaruski rozum na 25 sakawik, tym skarejšaje dla bielarskaha narodu wyzwaleńnie. U hety ščasliwy dzień 25 sakawika nabirajecca bielarus pierakanańnia, što niezaležnaść jahonaha narodu nastupie tady, kali bielarskaja dumka achopie jasna ŭwieś bielarski narod i ŭskałychnie im tak, što narod hety sam pojdzie napierad, šukajućy sabie ščasliwiejšaha wychadu da lepšaj bielarskaj doli.

I wola bielarskaja na 25 sakawik ażyłajecca. Usie bielarusy ciapier napaŭniajucca dobrymi imknieńiami, dobrymi chacieńniami, dobrymi nachiłami. Ale i heta treba skrežać, što jak ptuška u kletcy, tak bielarskaja wola na 25 sakawik u 1936 hodzie. Prachodzić hady, a bielarus biaz niezaležnaści astajecca. Praz hety čas bielaruski duch razrośsia nadta, ale nia maje jon tej swabody ručaŭ, jakaja jamu należycca.

Dyk što ž nam rabić u hety 25 bielarski sakawik?—Naležna jaho nam adświatkawać treba. Koźny bielarus, čto hdzie jość, u hety dzień chajpadumaje pra niezaležnaść Bielarusi, choć uzdychnie za tej dolaj, jakaja u hety dzień ŭsmiħajecca da bielarskaha narodu. Naš 25 sakawik u 1936 hodzie, chaj budzie dla nas tym aslarodkam, abo lepš tym silnym mahnesam, jaki da ślabie pryciahnie koźnaha bielarsa i dać jamu tuju bielarskuju siłu, jakaja u našych duśach razrośsiasia, stwora bielarskuju niezaležnaść!

W. D—a.

Z dziejności Bielarskaha Instytutu Haspadarki i Kultury

Centralny Urad Biel. Instytutu Hasp. i Kultury prypaminaje tym hurtkom (Bielaja, Arlaniaty, Dziełmiašy, Miedniki, Ješkawičy, Daniuśawa i inšyja), jakija dahetul nie parupiliśia prysłać sprawazdačy z swajej dziejności za 1935 h., a b abawiazku prysyłki henaj sprawazdačy ŭ jak najchutčejšym časie.

Centralny Urad BIHiK.

Žodžiški, Wialejskaha paw. Dnia 26.1. h. h. adbylosia aħulnaje sabrańnie ślabroŭ Žodžišnaha Hurtka Biel. Instytutu Haspadarki i Kultury u pamieškañni P. Maroza u m-ku Žodžiškach. Prysutnych ślabroŭ na sabrańni 20 asob.

Paradak dnia: 1) Wybary prezydiumu. 2) Sprawazdača z dziejności hurtka za 1935 h. 3) Wybary nowaha uradu. 4) Plan pracy u budučynie. 5) Damahańnie rodnaje školy. 6) Sprawa samaadukacyi. 7) Kursy dla ślabroŭ. 8) Supolnaje čytańnie knižak. 9) Biehučyje sprawy.

1) U prezydium aħulnaha hadawoha sabrańnia byli vybrany ślabry: na staršyniu—Kazimier Čartowič, na sakratara—Franuk Hryb, zasiedacieli: Anton Hryškievič i Witalis Cikota.

2) Sprawazdaču z dziejności hurtka za minuly hod zdaŭ staršynia hurtka Andrej Cikota. Z sprawazdačy sabrańnie dawiedalaśia, što urad zladziŭ dwa pradstaŭleńni ŭ wioscy Syčaniatach, adno było zladžana 20.1.35 h., druhoje 14.VII.35 hodu i adbylistia try pasiedžańni uradu hurtka. Biblijateka razwiłwajecca dobra, za 1936 h. pračytana 220 knižak ŭsialokaha wydańnia i žmiejstu. U kasie hurtka značodziłasia 68 zł. 15 hr., raschodu za 1935 h.—29 zł. i 10 hr. Ciapier jość u kasie hurtka 39 zł. i 5 hr.

3) Urad hurtka na 1936 h. vybrany toj samy, h. zn. na staršyniu, Andrej Cikota, na sakarbniha—Anton Babok, na sakratara—Michał Rydzeli; u zastupniki: Michał Maroz i Franuk Hryb.

4) Pastanoŭlena da zapust zladzić adno pradstaŭleńnie i wiečarynu, a zaraz paśla Wielikodnia zladzić druhoje pradstaŭleńnie. Daručana ślabru Kaziuku Čartowiču da Wielikodnia pračytać dźwie lekcyi.

5) Pastanoŭlena damahacca adkryćcia bielarskaj školy i dzieła hetaha prawieści akcyju składańnia školnych deklaracyjaŭ.

6) Pastanoŭlena, kab ślabry wučyli swaich dzieťak pabielarsku, a tak-ža pamahali inšym bačkom nawučać dzieťacie čytać i piśać pabielarsku.

7) Pastanoŭlena, što abawiazkam koźnaha ślabry jość ładžońnie supolnaha čytańnia knižak i hazet dzieła samaadukacyi.

8) Daručana uradu hurtka zladzić jubilej 10-hadowaha isnawańnia Hurtka Biel. Inst. Haspadarki i Kultury ŭ Žodžiškach u hetym 1936 h.

9) Pastanoŭlena wlasnoj zladzić majoŭku i naahul ładzić tawaryskija wiečaryny. Wyrażana padziaka haspadyni Paŭlinie Maroz za pamieškañnie, u jakim ŭžo 10 hadoŭ biazpłatna mieścićca Žodžišny hurtok BIHiK. U kancy prypominena, što ślabry powinny jadać nowych ślabroŭ u hurtok.

Pastanoŭlena, kab ślabry ŭrehulewali swaje składki da 1-ha krasawika h. h. Na hetym sabrańnie zakončana.

* * *

Dadatkowa pawiedamlajem, što punktu 4 ha ab lekcyjach nia wykaniłi, bo na zladžańnie u pačatku lutaha h. h. lekcyi na temu: „Praca u kulturna-aświethnych hurtkoch“ nie dostali ad administracyjnaj ŭlady dazwolu. Lekcyju mieścia čytać K. Čartowič. Ciapier hatujem spektakl-wiečarynu, jakaja moje adbycca paśla Wielikodnia. Budziem stawić „Pana Ministra“.

Hatujemsia da paważnaha adświatkawańnia 10-tych uħodkaŭ isnawańnia Žodžišnaha hurtka BIHiK. Naš hurtok zasnaŭaŭsia ŭ 1926 hodzie, zaraz paśla zaleħalizawańnia Ministerstwam Unutr. Spraŭ Statutu BIHiK.

* * *

AD CENTRALNAHA URADU BIHiK. Światkawańnie 10-tych uħodkaŭ isnawańnia wiaskowaha kulturna-aświethnaha hurtka — heta ŭ našych bielarskich warunkach wialikaje świate. Centralny Urad zaklikaje ŭsiech ślabroŭ, jakija naležali i naležać da Žodžišnaha hurtka, adświatkawać hetu waźnuju časinu z usiej pawabaf i świedamaścij u tym prakanañni, što jany, praz 10 hadoŭ pracujućy niaŭtomna na niwie bielarskaj kultury, zrabili wialikaje dzieła. Centralny Urad BIHiK žadaie, kab ab terminie światkawańnia Žodžišny hurtok daŭ znać praz bielarskuju pressu inšym hurtkom Instytutu, kab jany razam z Centralaj mahli prywitać hurtok i hetym pryniać udziół u jaho radaści. Pažadana było-b pawiedamić i inšyja bielarskija arhanizacyi.

Centralny Urad BIHiK.

*****

БЕЛАРУСЫ! Прывітаеце ахвяры на фонд беларускай асветы! — Паширайце беларускае друкаванае слова. — Навучайце дзяцей чытаць і пісаць на беларуску!

*****

Instrukcyja — parada,

jak twaryć arhanizacyi Bielarskaha Narodnaha Abjednańnia (BNA).

I. Praŭnaja padstawa.

Polskaja Konstytucyja hwarantuje hramadziłnam Polskaj respubliki swabodu słowa i arhanizacyi, a tak-ža pryznaie wolu razwićcia ichniamacyjanalnaj asabliwaści.

Palityčnyja arhanizacyi u Polskaj respubliki majuć poŭnaje prawa isnawańnia i dziejańnia, a tak-ža swabodu arhanizawańnia swaich ślabroŭ u hurtki i nie abawiazany rehistravać swaich prahramaŭ i statutaŭ, nie abawiazany pawiedamlać ŭlady ab utwareńni arhanizacyi abo prasić dazwolu na zakładdziŭ arhanizacyjnaha hurtka.

Ab hetym wyrażna kaža abawiazajućaje nastupnaje ministerskaje rasparadžeńnie:

Rasparadžeńnie Nr. 51 Ministra Unutranych Spraŭ da ŭsiech Šefaŭ Sekcyi, Načalnikaŭ Addzielaŭ, Haloŭnaj Kamandy palicyi i Wajawodaŭ u sprawie leħalizacyi palityčnych partyjaŭ.

Časam bywali wypadki, što padleħtyja mnie ŭlady wymahali ad palityčnych partyjaŭ, abo ad ich kamitetaŭ, prymusowaj leħalizacyi na padstawie tymčasowaha dekretu ab arhanizacyjach z dnia 3-ha studzienia 1919 hodu (Dz. Praŭ Nr. 3, pozyc. 88); wyjaśniaju, što partyi palityčnyja, jak arhanizmy z metaj i strukturaj specyfičnaj, nie padpadajuć pad paniaćcie tawarystwaŭ, abo sajuzaŭ, dzieła čaho — žhodna z praktykaj demakratyčnych dziar-

žaŭ Zachodniaj Eŭropy — prymusowaj leħalizacyi nie padleħajuć.

A kali paŭstajeć sumlewańnie — ci hetaja arhanizacyja žyjaŭlajecca palityčnaj partyjaj, tady adpawiednym ŭladam treba žwiarnucca u Ministerstwa Unutranych Spraŭ.

Warszawa, dnia 17 lutaba 1920 hodu.

Ministar Unutranych Spraŭ.

(—) S. Wojciechowski.

Rasparadžeńnie hetaje abwieśčana u Uradowym Dziełniku Ministerstwa Unutranych Spraŭ Nr. 7, z dnia 25 krasawika 1920 hodu, pazycyja 9 (Dz. Urz. Minist. Spr. Wewn. Nr. 7, z dnia 25.IV.1920 r. poz. 9).

II. Jak pačynać arhanizacyjnuju pracu.

Usiaki čaławiek znaie, što arhanizacyja — heta wialikaja reč. Ale nia koźny wiedaje, jak da jaje ŭziacca. Woś zatym i wydajom hetu instrukcyju, jakaja maje pakazać usim wiaskowym i mieśtačkowym dzieťečam, jak jany pawinny bracca za rabotu i jak arhanizawać narod.

Instrukcyja padaie ŭsie arhanizacyjnyja prawiły i zakony, pawodle katorych treba pastupać, pačynajućy i wiadućy arhanizacyju. Zetym instrukcyju treba čytać uwaźna, knižku bierahćy, bo jana zaślody prydasca, asabliwa pry znosinach z ŭladami. A znajućy zakony i prawiły, moźna śmieła wiaścić rabotu, nie ŭhladajućysia na roźnyja strachi i pieraszkody, bo ŭ našym Kraju koźnaja palityčnaja arhanizacyja, jakaja maje leħalnuju prahramu i statut, moźna śmieła arhanizawacca biaz ni jakich pieraszkodaŭ sa starony ŭlady.

Jakaja-ž prahrama budzie leħalnaj? Leħalnaj budzie taja prahrama, jakaja wyjšła z druku i nie

skanfiskawanaja polskimi ŭladami. Značyć i palityčnaje arhanizacyja budzie zaleħalizawana, kali nadrukawala swaju prahramu i kali taja prahrama ŭladami nie skanfiskawana. A Bielarskaje Narodnaje Abjednańnie (karaciej: BNA) swaju prahremu abwieściła drukam — značyć jana jość arhanizacyjaj leħalnaj — i zatym moźa ŭsiudy adkrywać swaje arhanizacyjnyja hurtki.

Jak arhanizawacca? Pieradusim treba dostać i dobra pračytać prahramu i statut Bielarskaha Narodnaha Abjednańnia, a potom paśukać ludziej. Šmat čto narakaže, što niama świedamych ludziej, z katorymi moźna budzie pačynać rabotu — adnak paśukaŭszy ludzi zaślody znajducca. I, praŭdu kažućy, niama takich trudnych warunkaŭ, u jakich nia moźna było-b stwaryć arhanizacyju Bielarskaha Narodnaha Abjednańnia. Nawat kali jeść adzin świedamy i achwoćy da pracy i zmahańnia čaławiek, i kali ŭsie susiedzi niaświedamyja i nawat nie spačuwajućyja, dyk i tady treba bracca da pracy, bo i pry hetkich warunkach moźna mnoha zrabieć.

Pačynać treba cicha. Nia moźna marnawać sił na zmahańnie suproć usich. Treba paśukać adnadumcaŭ. Znajšoŭszy, pawučyć ich pierakanać, padkrapieć ich hazetaj, prahramaju i inšymi drukami. Kali pierakanajucca, zaachwoćić da pracy supolnaj, i tady praca pojdzie chutčej.

Kali budzie ŭžo troch ci boleć ślabroŭ z adnaje wioski, abo z najbliźejšaj wakolicy, wybierajcie tady kiraŭnika. Dajcie jamu prawa zbirać Was na narady. Koźny pawinien wiedać, što kali kliuč, dyk treba jści. Kali nia budzie prychodzić, dyk nie karyć z takoha ślabry, a strata, bo jon i ŭ druhich budzie adbiwać echwotu. A kab Wy mahli zbirać biaz pieraszkod, jak leħalnaja arhanizacyja

Z Litwy

Prystań Kłajpeda ū minułym hodzie. Z paustańniem na świecie kryzysu, mnohich krajoŭ słaŭnyja i wialikija prystani značna padupali. Tolki niekalki prystaniaŭ patrapili swaju dziejność utrymać niezmienšana. Pamimż hetymi jość i Kłajpedzkaja prystań. Heta prystań siańnia prytarnawana da ūsiech sučasnych wymohaŭ. Daŭniej, kali jana należała da Niemieččyny, mahli ŭ jaje ūpływać tolki małyja wadapławy. Ciapier, buduły prystaniaŭ litoŭskaj, wyrasła jana na wialikiju i wyhodnuju, u jakuju prypływajuc najwialikšyja marapławy z usiaho światu. Za ūwieś 1935 hod u Kłajpedzkaju prystań było prypłyŭšy 1225 marapławaŭ. U paraŭnańni z 1934 h. ruch u prystani pawialičyŭsia na 20 prac. Letas praz hetu prystań było wywieziena 441.107 ton tawaraŭ na 116,9 milijonaŭ litaŭ, a ūwieziene 666.000 ton na 91,8 milijonaŭ litaŭ.

Padmoha na palepšańnie ŭhoŭ. Z raŭnišciom maločnej haspadarki, litoŭskija sialanie i ich arhanizacyi, a tak-ža ŭrad, pačali rupicca palepšyć ŭhoŭ i pašbišči, kab takim sposabam patanieŭ i jašče bolš raŭnišcia wyrab masła. Prastor usich ŭhoŭ i pašbiščaŭ u Litwie zajmae da 1.300 000 ha. Dziela toho, što ŭradžejaść hetaha prastoru dawoli drennaja i patrabuje palepšańnia, — litoŭski ŭrad i Ziamielnaja Haspadarskaja Pałata ūžo ad 1928 h. pačali dawać naharody i padmohi na henych prastoraŭ palepšańnie. Hetaja padmoha haspadarom duža waŭnaja i patrebna, bo daje im wialikiju koryść.

Koŭny hod pad kulturnyja pašbišči i ŭhoŭ pryhataŭlajucca wialikija prastory. Letas u-wa ūsiej Litwie było pryhatawana 584 ha kulturnych pašbiščaŭ, na što było wydana sialanam 21.745 litaŭ padmohi, z jakich skarystało 619 sialan. Ciapier u-wa ūsiej Litwie kulturnych pašbiščaŭ — 3 745 ha.

Na asušanach prastorach letas pryhatawana przykladnych ŭhoŭ 1900 ha, na što wydana 79.872 lity padmohi, z jakich skarystało 1.069 sialan.

Aprača hetaha, letas było naładžena 355 pokaznych daśledčych punktŭ (pa 1/8 ha na koŭny punkt) i na heta wydana 6 769 litaŭ. Tak-ža letas było arhanizawana 10 punktŭ z przyładami palapšać ŭhoŭ.

Usiaho na palepšańnie ŭhoŭ i pašbiščaŭ tolki za 1935 h. litoŭski ŭrad wydaŭ zapamohi 108 375 litaŭ.

Wyrab i wywaz masła ū 1936 h. Za studzień miesiac siołeta Litwa wywiezła zahranicu 448.428 klg. masła. Letas za hety samy miesiac było wywieziena 288.505 klg. Siołeta takim čynam wywaz masła za studzień miesiac pawialičyŭsia na 55 prac. I ehulam siołeta jość nadzieja wywazu masła značna pawialičyć. Dumajuć siołeta wywieści 15 milijonaŭ klg. (Polšč

З Українського жыцця

75-ыя ўгодкі Т. Шэвчэнкі. Сёлета 15 сакавіка мінула 75 гадоў пасля сьмерці Тараса Шэвчэнкі — паэта і прарока Украіны. Украінцы, бяз рожніцы палітычных праяваньняў, арганізавана ва ўсіх сваіх арганізацыйных аддэлах чэсьць Вялікаму Украінцу ў 75-ыя ўгодкі ягонай сьмерці, ладзячы адпаведныя акадэміі.

Украінцы абходзілі сьвята Шэвчэнкі ва ўсім сваім краю — у Савецкай Украіне пад уладай бальшавіцкай, і на Валыні, і ў Галіччыне пад Польшчай, а так-жа ў Варшаве, і на эміграцыі.

Арышт сьвяшчэньніка на Шэвчэнаўскім сьвяце. У Галіччыне, у Рогатынскім павеце падчас акадэміі ў чэсьць Т. Шэвчэнкі украінскі сьвяшчэньнік а.с. Баслядынскі сказаў прамову, за якую паліцыя загадала спыніць акадэмію, а прамоўцу а. Баслядынскага, па загаду пракурора, арыштавала. Прамоўца, як парае афіцыйная прэса, гаварыў быццам „нецэнзуральна“.

З украінскага жыцця на Валыні. Украінскае сялянства на Валыні жыве сваім асобным жыцьцём, не звязваючы на натуре казённай партыі ВУО (Валынскае Украінскае Аб'яднаньне), якое стараецца Валынскае украінскае русло скіраваць у бок Варшавы.

Жыцьцё украінскага сялянства на Валыні мае свае болі і радасьці. У самым нізе пашыраецца камунізм, знаходзячы там сабе адпаведны грунт, які прыгатовіла ў сялянстве бяда і гора. З камунізмам змагаецца Царква і казёнае ВУО. Сялянства ня мае сутычнасьці з сваёй, украінскай інтэлігенцыяй, ня мае нацыянальна-ўсведамляючай украінскай кніжкі, ня мае так-жа і рэлігійнай літаратуры ў роднай мове. Казённых павадыроў сяляне не прызнаюць, і жывуць сваім жыцьцём. У гэтым „сваім“ жыцьці украінскіх сялян прабуджаецца нацыянальная сьведомасьць і праяўляецца украінскі патрыятызм.

Словам, нацыянальнае адраджэньне украінскага сялянства на Валыні, хоць і ў цяжкіх абставінах, але паступае ўперад.

Грынз.

wywozić tolki 5 milijonaŭ klg). Litoŭskae masła zahranicaj cenicca wysoka i maie dobruju sławu.

Z „Musu Artojas“ Nr. 5, 1936 h. P. Ł.

Krywawy strajk ŭ Krakawie

Na dzień 23 sakawika siol. byŭ abwieščany Sajuzam Profesjonalnych Sajuzŭ aŭhulny strajk u Krakawie, jak pratest suproć žorstkaj likwidacyi strajku ŭ fabrycy „Semperit“.

Strajk achapiŭ robotnickija masy. Adbyŭsia mitynh u pamieščańni Profesjonalnych Sajuzŭ. Kali pašla mitynhu ludzi razychodziliŭsia z natoŭpu pasypaliŭsia kamieñni i rewolwerowyja strely ŭ addzieł palicyi. Palicyja wystupiła z aružžam. Pačaliŭsia sutyčki demanstrantaŭ z palicyjaj pa celym horadzie. U wyniku hetaha 30 asob ranienych i 6 zabitych.

Bielaruskaja Narodnaja Abiednańnia, patrabujcie z Centrali BNA deklaracyjaŭ i siabroŭskich biletaŭ.

Kali budzie patreba i budzie achwočych u wakolicy siabroŭ pracawać u miascowaj arhanizacyi, zwaročajcieŭsia ŭ Centralu BNA, kab dała zhadu na adkryćcio hurtka.

Twarcie swaje Hurtki!

Starajcieŭsia pawialičyć svoj Hurtok i adnačasna raspaŭsiudžywaniam hazety ŭświedamlaŭcie palityčna bielaruskija masy ŭ Wašaj wakolicy. Na sabrańniach swaich pawinny razam pahawaryć, što koŭny z Was pawinien rabić i jak pawinny adzin druhomu pamahać.

Kali Was budzie bolejšy świadomych, tady ūžo Wy žyjaŭlajecieŭsia peŭnaj značaj silaj i możacie tak sarhanizawacca, jak pokazwaje naŭ Arhanizacyjny Statut. Wybiraŭcie tady spasiarod siabie staršyniu, sakrataru i skarbniaka.

Henyja ŭtroch razam składajuć Kamitet Wašaha Hurtka.

III. Praca Hurtka.

Kali ŭ Was ūžo jość arhanizacyja i kali Wy daručyli swajmu Kamitetu adpawiednuju pracu, niachaj koŭny z Was padumaje, što pawinien rabić zaraz-ža, siańnia? Kamitet nie wybrany dziela toho, kab tolki zwacca kamitetam i ničoŭha nie rabić. Jon wybrany na toje, kab sačyć za pracaj i nadawać kłrunak, ale samuju pracu pawinny rabić usie: wybranyja ŭ Kamitet i niawybranyja.

Pracy dla Hurtka i koŭnaha z jaho siabraŭ jość šmat. Razhledzim paparadku ŭsie mahčymaści pracy:

- uświedamlańnie bielaruskich masaŭ,
- pašyranie hazet i literatury,

c) adkrywańnie bielaruskich škołaŭ i b. d. Najlahčej i najlepš wučyć pracuŭnia masy wioski i miesta i budzić u ich duch raspaŭsiudžywaniam hazety: „Bielaruskaja Krynica“.

Kali Wy ūžo świadamyja i biarecieŭsia za arhanizawannuju rabotu, zaraz-ža staŭcie pytańnie: jak razychodziŭcia i pašyrajeŭcia hazeta ŭ Wašych wakolicach?

Niachaj koŭny zapiša pačarzie ŭsie akaličnyja wioski, pačaušy ad najbližejšych, kudy jšče ni adna hazeta nie papała. Niachaj zaraz-ža znajdzieŭcia achwotnik spasiarod Was, jaki woźmieŭcia aznajomić wiosku z hazetaj, rastalkuje ŭ čym sprawa, i zaachwocić sialan wypisać swaju hazetu. Dzie adzin uhawaryć nia zdoleje, niachaj druhija jamu pamohuć.

Kali chočaš kaho da hazety zaachwocić, dyk treba ūpierad hetuju hazetu pakažać i pračytać, abo jaho samoha namowić pračytać. Dziela hetaha koŭny siabra pawinien wypisać sabie hazetu i zaachwocić da wypiski druhich.

Nie škodujcie hrošaj na hazetu, bo hazeta heta najpieršaje aružža i najkaryśniejšaja za ŭsio ŭ našaj pracy. Kali nie chapaŭcie hrošaj i adnamu ciazka wypisać hazetu, tady ūdwoch, abo ŭtroch zlažecieŭsia, wypišcie i čytajcie jaje razam.

Kali zaachwociŭ kaho da swajej hazety, zaraz-ža wyšli ŭ redakcyju jaho adras i prasi wysłać jamu hazetu. Nazwi ŭ piśmie wyrazna jaho imia i proŭwišča, wiosku, pawlet i abawiazkawa poštu, bo jak nia budzie wyznačana pošta, dyk niawiedamne, jak wysylać hazetu. Nowuju padpisu i adrasu dla wysyłki probnych numaroŭ hazety treba prysylać nie paźniej 20 čyśla koŭnaha miesiaca.

Adnačasna treba rastłumačyć padpiščyku, kab

jon prysylaŭ hrošy na hazetu, bo jnačaj hazeta moža być raptam jamu spyniena i nia wysyłaŭca.

Pilnujcie, kab hazeta prychodziła da Was biez pierakoŭ. Kali hazeta prapała, spracićcieŭsia, chto ŭ tym winien. Kali hazeta prapała na poście, zaraz-ža pišecie ŭ redakcyju. List pišać i pasyłać u redakcyju ŭ hetaj sprawie možna biez kanwertu i biaz marki; na kawalačku čystaj papieri treba pišać tak:

Reklamacyja gazetowa

Pawiedamlaŭ, što nie atrymaŭ hazety „Bielaruskaja Krynica“ Nr. . . . a dalej — napisać tolki swajo imia, proŭwišča, wiosku i swaju poštu, adkul hazetu atrymliwajecie — Bolš ničoŭha nia možna pišać u reklamacyi, bo kali napisać jašče što, dyk tady ūžo patrebny marki, jak da zwyčajnaha piśma.

Na adwarotnaj bačynie kartki treba napisać adras redakcyi hazety: Redakcyja hazety „Biel. Krynica“, Wilno—Wilnia, Zawalnaja 1—1.

Mahčyma, što časam i henaja reklamacyja moža prapaści. Dziela hetaha radzim adnačasna prysyłać adrazu ŭ redakcyju i list, u jakim treba napisać ab usim, tolki abawiazkawa adznačyć — jaki numer hazety zahinuŭ. List abawiazkawa treba opłačawać markami, kab nie naražać redakcyju na dubaltowy raschod.

Kali-ž Waša hazeta prapała nie na poście, a ŭ inšym miescy, tady dachadzicie sami, dawledajcieŭsia, chto ūziaŭ Wašu hazetu, padajcie świadkaŭ i pišecie ŭ redakcyju. Redakcyja budzie sama wystupać pierad centralnymi ŭładami ŭ aberonie swajej hazety. Pomnicie toje, što zabaraniać čytać hazety nihto nia maŭje prawa.

